

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม ตำบลโพนงาม
อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
Phon Ngam Glutinous Rice Packaging Development, Phon Ngam
Subdistrict, Nong Han District, Udon Thani Province

วสุธา อุยพิตัง

Vasuta Auyapitang

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: vasuta.au@ssru.ac.th

Received: July 7, 2022

Revised: April 25, 2023

Accepted: April 28, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม (2) เพื่อประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ของข้าวเหนียวโพนงามของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้คือ (1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 10 คน เก็บข้อมูลโดยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) (2) ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงามจำนวน 10 คน โดยการใช้แบบประเมินในการเก็บข้อมูล (3) กลุ่มผู้บริโภคจำนวน 100 คน ได้มาจากการสุ่มโดยบังเอิญผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าโดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงามเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ข้าวคือข้อมูลสินค้าต้องครบถ้วน มีความชัดเจนที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่ม (โลโก้) มีข้อมูลการติดต่อ มีช่องทางในการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามที่ทำให้เกิดความน่าสนใจ มีขนาดกะทัดรัดสามารถถือหิ้วได้ (2) บรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีในแบบที่ 3 โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มมีผลการประเมินสูงที่สุดในเกณฑ์คุณภาพดี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.51 จึงเลือกมาเพื่อใช้กับสินค้าจริงและ (3) การทดสอบตลาดของผู้บริโภคเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียว ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัด

อุดรธานีการประเมินของผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.48

คำสำคัญ: การพัฒนาบรรจุภัณฑ์, ข้าวเหนียว

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop Phon Ngam glutinous rice packaging, (2) to evaluate opinions on the new packaging design of Phon Ngam glutinous rice of the community enterprise group promoting the Phon Ngam glutinous rice queen plot in Phon Ngam sub-district, Nong Han district. Udon Thani Province. It is mixed research between qualitative and quantitative research (Mixed Methods) with research tools such as questionnaires, interview forms, evaluation forms. The samples used in this research were (1) 10 stakeholders, collecting data by focus group discussion (2) 10 experts and representatives of the community enterprise group, the Phon Ngam Glutinous Rice Queen Field Promotion Group. people by using the assessment form to collect data. (3) A group of 100 consumers was randomly obtained from consumers who bought the product by using a questionnaire to collect data using mean (mean) and standard deviation (S.D.) statistics.

The results showed that (1) The needs of the community enterprise group, the large plot promotion group, Phon Ngam Subdistrict Glutinous Rice Queen concerning rice packaging, is that product information must be complete. It is clear that represents the identity of the group (logo) with the contact information of the manufacturer. There are distribution channels. Attractive beautiful packaging Has a compact size that can be carried around. (2) Glutinous rice packaging of the community enterprise, the Queen Glutinous Rice Promotion Group, Phon Ngam Sub-district, Nong Han District, Udon Thani Province in Type 3, evaluated by experts and group representatives, received the highest evaluation in good quality. The mean was 4.48 and the standard deviation was 0.51 therefore selected to use with the product. (3) Consumer market test on opinions on rice packaging of community enterprise group, large plot promotion group, Phon Ngam Subdistrict, Nong Han District, Udon Thani Province, the consumer's opinions are at a high level of appropriateness. The mean was 4.50 and the standard deviation was 0.48.

Keywords: Development of Packaging, Glutinous Rice

บทนำ

เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันรายได้ส่วนหนึ่งที่ได้มาจากผลิตภัณฑ์จากเกษตรกร และกลุ่มชุมชนที่จัดตั้งขึ้นภายในหมู่บ้านของแต่ละจังหวัด ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะมีลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิตในการจัดทำให้เหมาะสม บรรจุภัณฑ์ถือเป็นอีกเครื่องมือที่สำคัญทางด้านการตลาดและการแข่งขันมีผลต่อผลิตภัณฑ์ดังนี้ การบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ การบรรจุและป้องกัน การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค การอำนวยความสะดวกต่อการขนส่งและการเก็บรักษาในคลังสินค้ารวมถึงการวางขายบนชั้นวางและช่วยเพิ่มมูลค่าการกำหนดราคาขายให้แก่สินค้า (ประชิด ทิณบุตร, 2555) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ช่วยให้สินค้ามีความแตกต่างและโดดเด่น ดึงดูดผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าทำให้ผู้ผลิตมีผลกำไรจากการจัดจำหน่าย ทั้งนี้การมีโลโก้และสีบนบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมจะส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภค รวมไปถึงข้อความที่บรรจุภัณฑ์ต้องการสื่อถึงผู้ผลิตด้วยและการออกแบบบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างการรับรู้แบรนด์แก่ผู้บริโภค (Nicole, 2016)

การตลาดในโลกธุรกิจมีรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆ มากมายที่ต้องคำนึงถึงเริ่มด้วยการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการหรือความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการ ได้แก่ รูปแบบของสินค้า ราคา การจัดจำหน่าย การสื่อสารทางการตลาด และการส่งเสริมการขาย (ชัยรัตน์ อัครวาท, 2548) ผลิตภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงามของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่สร้างเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชนเป็นอย่างมากซึ่งนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านในท้องถิ่นทำให้เกิดรายได้เสริมของคนในชุมชนกลายกลายเป็นรายได้หลักทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนเกิดการหมุนเวียนเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ให้ตัวผลิตภัณฑ์เพราะเป็นส่วนเสริมที่สำคัญทางการตลาด ทั้งยังช่วยสร้างเอกลักษณ์ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทางด้านความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย ความทันสมัย ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการขาย ฉะนั้นบรรจุภัณฑ์ควรคำนึงถึงความสวยงามเพื่อส่งผลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวโพนงาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อประเมินความความคิดเห็นต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ของข้าวเหนียวโพนงาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์จากขั้นตอนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของปูน คงเจริญเกียรติและสมพร คงเจริญเกียรติ (2542) และ Jam&Co Design (2017) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (วิวัฒน์ พลอยศรี, 2562)

1. ระยะที่ 1 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

1.1 ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการสร้างกรอบแนวคิดที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์

1.2 เดินทางลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี เก็บข้อมูลโดยการทำ Focus Group Discussion จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามและผู้บริหารโคกผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จากแบบสัมภาษณ์ความต้องการบรรจุภัณฑ์ข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี

1.3 ดำเนินการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ภายใต้กรอบแนวความคิด

1.4 ประเมินบรรจุภัณฑ์ต้นแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ จำนวน 5 คน และ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม 5 คนรวมเป็น 10 คน โดยเก็บข้อมูลจากแบบประเมินต้นแบบบรรจุภัณฑ์ในความคิดเห็น 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง, เห็นด้วย, ไม่แน่ใจ, ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการประเมินคุณภาพต้นแบบบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับใช้จริงในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี

1.5 ปรับปรุงแก้ไขบรรจุภัณฑ์ตามคำแนะนำหลังจากการทำประเมินต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม

2. ช่วงที่ 2 การทดสอบตลาดของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มผู้บริโภค

2.1 จากการปรับปรุงรูปแบบบรรจุภัณฑ์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามแล้ว จากนั้นได้นำไปทดสอบตลาดโดยใช้การประเมินความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานีโดยประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ผู้ที่ซื้อสินค้า จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ ความคิดเห็นระดับมากที่สุด ความคิดเห็นระดับมาก ความคิดเห็นระดับปานกลาง ความคิดเห็นระดับน้อย และความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของ Best (1977) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ใช้ในการหาความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวดำบลโพรงงาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาความตรงจากค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) ที่พิจารณาผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ทุกข้อ จากนั้นนำไปหาค่าความเที่ยงจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าอยู่ในระดับมีความเที่ยงตรงที่ 0.79 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวดำบลโพรงงามที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

2.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ หลังจากได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์การทดสอบทางการตลาด โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ สรุปผลและประเมินผลการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลวิเคราะห์การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวดำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

1.1 ผลการดำเนิน Focus Group Discussion

ทราบประเด็นสภาพปัญหา คือ ไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและทันสมัย ความสวยงาม ความโดดเด่น และช่องทางการจัดจำหน่ายที่ไม่มีช่องทางอื่นนอกจากตลาดในชุมชน หากเป็นการสั่งจากบุคคลภายนอกชุมชนส่วนใหญ่จะมาจากการบอกต่อกันเนื่องจากไม่มีหน้าร้านและช่องทางในการประชาสัมพันธ์จนทำให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าและไม่สามารถขายได้ตามเป้าหมาย ส่งผลให้ประเด็นความต้องการ ดังนี้

1) กลุ่มผู้ผลิตสินค้ามีความต้องการให้บรรจุภัณฑ์มีคุณลักษณะและคุณสมบัติ คือ การแสดงข้อมูลสินค้าครบถ้วน มีโลโก้ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่ม มีส่วนประกอบ มีข้อมูลการติดต่อผู้ผลิต ช่องทางการจัดจำหน่าย แสดงวิธีการหุงเพื่อรับประทานที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมไปถึงต้องการให้บรรจุภัณฑ์สามารถช่วยเพิ่มราคาขายได้

2) กลุ่มผู้บริโภคสินค้ามีความต้องการบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามที่ทำให้เกิดความน่าสนใจ มีขนาดกะทัดรัดสามารถถือหิ้วได้ ข้อมูลการติดต่อผู้ผลิต และมีการแนะนำเมนูที่สามารถนำไปประกอบอาหารได้

1.2 ผลการพัฒนาและประเมินบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินี ข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการทำวิจัย ได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการบรรจุภัณฑ์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี มาใช้เพื่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวสาร ได้ผลดังนี้

1) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าว หลังจากทีมวิจัยได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามและผู้บริโภคแล้ว ได้รูปแบบบรรจุภัณฑ์ 3 แบบ ตามรูปที่ 1 ส่วนการแก้ไขปัญหาช่องทางการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์และเพิ่มยอดขายให้แก่สินค้า ผู้วิจัยได้เพิ่มช่องทางออนไลน์ผ่านทางเครือข่ายสังคม ได้แก่ Line และ Facebook เนื่องจากเครือข่ายสังคมทั้งสองแบบเป็นช่องทางที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและยังสามารถใช้งานได้ด้วยขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ไม่มีค่าใช้จ่ายและมีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก

บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 1

บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2

บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 3

รูปที่ 1 รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาตามความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค

2) ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นขั้นตอนดำเนินการหลังจากพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์เสร็จสิ้นแล้ว ต้นแบบบรรจุภัณฑ์จะถูกประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามจำนวน 10 คน ได้ผลการประเมินดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินี ข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอนongหาน จังหวัดอุดรธานี โดยผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม

หัวข้อประเมิน	แบบที่ 1		แบบที่ 2		แบบที่ 3	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
1.บรรจุภัณฑ์สามารถใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.52	4.30	0.48	4.50	0.53
2.บรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันและรักษาผลิตภัณฑ์ได้	4.30	0.48	4.20	0.42	4.40	0.52
3.บรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.20	0.42	4.30	0.48	4.50	0.53
4.บรรจุภัณฑ์ให้ความสะดวกต่อการหิ้วพกพา	4.10	0.32	4.20	0.42	4.30	0.48
5.ความเหมาะสมโครงสร้างบรรจุภัณฑ์	4.30	0.48	4.30	0.48	4.60	0.52
6.ตราสัญลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์	4.30	0.48	4.20	0.42	4.40	0.52

หัวข้อประเมิน	แบบที่ 1		แบบที่ 2		แบบที่ 3	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
7.สีของบรรจุภัณฑ์	4.30	0.48	4.10	0.32	4.40	0.52
8.ตัวอักษรบนบรรจุภัณฑ์	4.10	0.32	4.10	0.32	4.40	0.52
9.ภาพกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์	4.20	0.42	4.00	0.47	4.60	0.52
10.บรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นและดึงดูดความสนใจเมื่อวางบนชั้นสินค้า	4.20	0.42	4.20	0.42	4.80	0.42
11.บรรจุภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต	4.30	0.48	4.10	0.32	4.40	0.52
12.บรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารข้อมูลให้ผู้บริโภคได้	4.30	0.48	4.30	0.48	4.50	0.53
13.บรรจุภัณฑ์สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้	4.20	0.42	4.30	0.48	4.40	0.52
รวม	4.25	0.44	4.20	0.42	4.48	0.51

จากตารางที่ 1 พบว่าบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มีผลการประเมินสูงที่สุดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.51) ดังนั้นจากผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มาพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานีได้จริง และหากพิจารณาผลประเมินในรายละเอียดย่อยจะเห็นได้ว่าบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มีผลการประเมินด้านความเหมาะสมโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ ภาพกราฟิกและความโดดเด่นและดึงดูดความสนใจเมื่อวางบนชั้นสินค้าสูงมากกว่าบรรจุภัณฑ์แบบอื่น ในการปรับปรุงและแก้ไขนั้น ดำเนินการตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มที่ทำการประเมิน จนได้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จริง

2. ผลการทดสอบตลาดของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มผู้บริโภคข้าวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

การทดสอบตลาดของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มผู้บริโภคตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ประเมินจากความคิดเห็นที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวที่วางจำหน่ายจริงจากกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคจำนวน 100 คน จากการสุ่มโดยบังเอิญโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานีเป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ผลการทดสอบตลาดของบรรจุภัณฑ์จากกลุ่มผู้บริโภคตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

หัวข้อประเมิน	แบบที่ 3	
	X	S.D.
1.บรรจุภัณฑ์สามารถใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม	4.59	0.49
2.บรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันและรักษาผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี	4.55	0.50

หัวข้อประเมิน	แบบที่ 3	
	X	S.D.
3.บรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.54	0.50
4.รูปทรงบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.54	0.50
5.บรรจุภัณฑ์มีขนาดและรูปแบบที่เหมาะสมต่อการซื้อเป็นของฝาก	4.54	0.50
6.บรรจุภัณฑ์ให้ความสะดวกต่อการพกพา	4.48	0.50
7.รูปแบบบรรจุภัณฑ์มองเห็นสินค้าภายใน	4.31	0.49
8.รูปแบบตราสินค้าบนบรรจุภัณฑ์	4.21	0.50
9. สีของบรรจุภัณฑ์	4.74	0.44
10.รูปแบบตัวอักษรของบรรจุภัณฑ์	4.30	0.50
11.ภาพประกอบและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์	4.77	0.42
12.บรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นสวยงามและดึงดูดใจเมื่อวางบนชั้นสินค้า	4.73	0.45
13.บรรจุภัณฑ์แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต	4.28	0.45
14.บรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารข้อมูลให้ผู้บริโภคทราบถึงผลิตภัณฑ์ได้	4.48	0.50
รวม	4.50	0.48

จากตารางการประเมินของผู้บริโภคทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.48 ด้านที่ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ ภาพประกอบและกราฟิกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.42 สีของบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.44 มีความโดดเด่นสวยงามและดึงดูดใจเมื่อวางบนชั้นสินค้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.45 บรรจุภัณฑ์สามารถใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.49 สามารถป้องกันและรักษาผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.50 วัสดุที่ใช้ในการออกแบบมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ รูปทรง มีความเหมาะสม มีขนาดและรูปแบบที่เหมาะสมต่อการซื้อเป็นของฝาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.50

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี คือปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ข้าว ได้แก่ การแสดงข้อมูลสินค้าครบถ้วน มีโลโก้ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่ม มีส่วนประกอบ มีข้อมูลการติดต่อผู้ผลิต ช่องทางในการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามที่ทำให้เกิดความน่าสนใจ มีขนาดกะทัดรัดสามารถถือหิ้วได้ ข้อมูลการติดต่อผู้ผลิต ทำให้ผู้วิจัยพัฒนานำต้นแบบของบรรจุภัณฑ์และนำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มต่อบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มีผลการประเมินสูงที่สุดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.51) ดังนั้นจากผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 ที่มีผลการประเมิน

สูงสุดมาพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีได้จริง และหากพิจารณาผลประโยชน์ในรายละเอียด ย่อยจะเห็นได้ชัดว่าบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 มีผล การประเมินด้านความเหมาะสมโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ ภาพกราฟิกและความโดดเด่นและดึงดูดความสนใจเมื่อวางบนชั้นสินค้าสูงกว่าบรรจุภัณฑ์แบบอื่น ทำการปรับปรุงและแก้ไขนั้น ดำเนินการตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มที่ทำการประเมินจนได้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จริง

ผลการทดสอบตลาดของผู้บริโภคเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีการประเมินของผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.48

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยการพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามที่มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มต่อบรรจุภัณฑ์แบบที่ 3 อยู่ในระดับดีมาก และมีความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยคำนึงถึงผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ได้รับประโยชน์จากบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี พันธ์อำพน และศรีสุตา ถิลาสุวรรณ.(2552) เรื่องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ทั้งด้านความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ ยืดอายุสินค้าให้เก็บได้นานขึ้นป้องกันการชำรุดเสียหาย สะดวกต่อการใช้งาน สร้างความมั่นใจในมาตรฐานคุณภาพสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเหมาะสมจะซื้อเป็นของฝาก

การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวและสีมีความโดดเด่นและสวยงามดึงดูดความสนใจเมื่อวางบนชั้นวางทำให้ผลจากการประเมินความคิดเห็นโดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคสินค้าอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบกราฟิกและสีของบรรจุภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นสวยงามและดึงดูดใจ เมื่อวางบนชั้นสินค้ามีส่วนช่วยในการตัดสินใจซื้อข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีรัฐ สิมศิริ และคณะ (2560) เรื่องปัจจัยด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ กรณีศึกษา: เชื้อนรัช ประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าบรรจุภัณฑ์สวยงาม มีราคาเหมาะสม และเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากหรือของที่ระลึก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความน่าสนใจและการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

หากพิจารณาในด้านการใช้งานพบว่าบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงงามที่ออกแบบให้มีขนาดและรูปแบบที่เหมาะสมต่อการซื้อเป็นของฝาก สามารถสะดวกต่อการพกพา ส่งผลให้การประเมินความคิดเห็นโดยผู้บริโภคสินค้าอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพรรณ ดาราพงษ์ และทักษญา สง่าโยธิน (2559) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ระกาผกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

เสม็ดโพธิ์ศรี จังหวัดจันทบุรี พบว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง ด้านผลิตภัณฑ์ควบ และด้านศักยภาพของผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อธรรมาภ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเปรียบเทียบยอดขายก่อนและหลังจากการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าและการเลือกใช้โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตให้ถูกและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. การทดสอบตลาดของผู้บริโภคเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมแปลงใหญ่ราชินีข้าวเหนียวตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานีพบว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในความเหมาะสมระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการสำรวจความต้องการของผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลาเพื่อใช้ประกอบการจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

ชัยรัตน์ อัสวาทกร. (2548). *ออกแบบให้โดนใจ*. กรุงเทพฯ: ฮั่วซิน.

ประชิด ทิณบุตร. (2555). *ความสำคัญของการบรรจุภัณฑ์*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://creativekanchanaburi.blogspot.com/2012/06/blog-post.html>

ปุ่น คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ. (2542). *บรรจุภัณฑ์อาหาร*. กรุงเทพฯ: แพคเมทส์.

วัฒน์ พลอยศรี. (2562). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ปลาตากแห้ง กลุ่มแม่บ้านตำบลท่าไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยท้องถิ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(3), 245-254.

สิริพรรณ ดาราพงษ์ และทักษิญา สง่าโยธิน (2559). *แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ธรรมาภกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสม็ดโพธิ์ศรี จังหวัดจันทบุรี*. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <http://www.ex-mba.buu.ac.th/ACADEMIC/Poster2015/poster003.pdf>

สุภาวดี พันธอำพน และศรีสุดา ลีลาสุวัฒน์. (2552). *การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ศรีรัฐ สิมศิริและคณะ. (2560). ปัจจัยด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยท้องถิ่น ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 137-147.

Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Jam&Co Design. (2017). *7 step packaging design process*. Retrieved May 16, 2022, From <http://jamandco.com.au/7-step-packaging-design-process>

Nicole, R. (2016). *4 Reasons Why Product Packaging Is Important*. Retrieved May 20, 2022, From <https://retailminded.com/4-reasons-why-product-packaging-is-important>